

Wiad. entomol.	24 (4)	Poznań 2005
----------------	--------	-------------

KRÓTKIE DONIESIENIA

SHORT COMMUNICATIONS

420. Materiały do poznania ważek (*Odonata*) pojezierzy pomorskich

Materials to the knowledge of dragonflies (*Odonata*) of the Pomeranian Lakelands

KEY WORDS: Dragonflies, *Odonata*, records, special care species, N Poland, Pomeranian Lakelands.

Literatura o ważkach centralnej części pojezierzy pomorskich, zwłaszcza współczesna, jest bardzo uboga (MROWIŃSKI, ZAWAL 2003: Wiad. entomol., **22** (1): 47-48; BERNARD 2004: [W:] GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Inst. Ochr. Przyr. PAN, Akad. Roln. im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań: 54-55, 56-57; BUCZYŃSKI, ZAWAL 2004: Chrońmy Przyr. ojcz., **60** (1): 53-66). By uzupełnić wiedzę o tym obszarze podajemy wyniki obserwacji imagines *Odonata*, które R. MAUERSBERGER przeprowadził na przełomie lipca i sierpnia roku 1994 na pojezierzach: Zachodniopomorskim (stanowiska A – I) i Południowopomorskim (stanowiska J – N).

Stanowiska: A – jeziorko między wsiami Stare Worowo i Rzepowo (UTM: WV44/45); B – Jez. Czarnówek, 6 km N ad Złocieniec (WV63), płytkie, ubogie w wapń, z: *Lobelia dortmanna* L., *Calla palustris* L., *Carex lasiocarpa* EHRH., *Sphagnum* sp., *Glyceria* sp.; C – drobny zbiornik torfowiskowy W ad Jez. Czarnówek (WV63), z: *C. palustris*, *C. lasiocarpa*, *Sphagnum* sp.; D – Jez. Kapka, 3 km S ad Siecino (WV63), z: *Isoëtes* sp., *Lobelia dortmanna*, *Myriophyllum alternifolium* DC., *Potamogeton obtusifolium* MERT. et KOCH, przezroczystość 5 m; E – Jez. Dębno, 1,5 km NE ad Gwiazdowo (WV84/85), z szuwarem *Typha latifolia* L., bez roślin zanurzonych, przezroczystość 1,5 m; F – zatorfiony drobny zbiornik N ad Strzeszyno (WV94), częściowo z płem sfagnowym, na nim oczka wodne ze *Sphagnum cuspidatum* C. MÜLL.; G – torfowisko sfagnowe SW ad Unie-mino (WV93), jeziorko północne z „kołnierzem” *Carex limosa* L., *C. lasiocarpa* i *Rhynchospora alba* (L.) VAHL, w centrum *Nuphar lutea* (L.) SM. (f. *submersa*), przezroczystość 2 m; H – to samo torfowisko, jeziorko południowe, pobrzeże ze *Sphagnum* sp. i *C. limosa*, w wodzie *Drepanocladus* sp., przezroczystość 3 m; I – Szczecinek (XV15), Jez. Wielimie; J – Jez. Wilczkowo, 1,5 km N ad Bobrowo (WV73), eutroficzne, bogata roślinność szuwarowa i zanurzona; K – wypływ z Jez. Kociego, 1 km SE ad Strzeszyn (WV94); L – jezioro bez nazwy S-SW od Jez. Kociego, 1 km S ad Strzeszyn (WV94), otoczone płem sfagno-

wym, z *Menyanthes trifoliata* L., silny zakwit glonów; M – Jez. Strzeszyno, Strzeszyn (WV94), z pasem szuwarów i roślinnością zanurzoną, przezroczystość 4,9 m; N – opuszczona wieś Przełęg (XV04) na poligonie Borne Sulino, staw z odpływem przy dawnym młynie w dolinie rzeki Płytnicy, zarośnięty roślinnością szuwarową, brzeg zalesiony.

Stanowiska, na których obserwowano poszczególne gatunki:

Calopteryx splendens (HARR.) – E, I, K, N; *C. virgo* (L.) – E, M, N; *Lestes sponsa* (HANSEM.) – F, G; *L. virens* (CHARP.) – B, C; *L. viridis* (VANDER L.) – C; *Platycnemis pennipes* (PALL.) – E, N; *Erythronma najas* (HANSEM.) – E; *Ischnura elegans* (VANDER L.) – A, D, E, J, M; *Coenagrion puella* (L.) – G, H; *Enallagma cyathigerum* (CHARP.) – C, D, F, J, L, M; *Aeshna cyanea* (O.F. MÜLL.) – N; *A. grandis* (L.) – A, D-H, J, M, N; *A. subarctica* WALK. – F-H; *A. viridis* EVERSM. – E, N; *Anax imperator* LEACH – D; *Somatochlora flavomaculata* (VANDER L.) – G; *S. metallica* (VANDER L.) – A, D, E, H, L, M; *Libellula fulva* (O.F. MÜLL.) – E, L; *L. quadrimaculata* L. – C, F, G, L; *Orthetrum cancellatum* (L.) – D, E, H, J; *Sympetrum danae* (SULZ.) – B, F; *S. flaveolum* (L.) – A; *S. sanguineum* (O.F. MÜLL.) – A, D-H, L; *S. striolatum* (CHARP.) – D; *S. vulgatum* (L.) – H, L; *Leucorrhinia albifrons* (BURM.) – B, C, G, H.

Wykazano 26 gatunków – prezentowane dane uzupełniają przede wszystkim wiedzę o faunie małych jezior Pomorza. Najczęściej występowały tu: *I. elegans*, *E. cyathigerum*, *A. grandis*, *S. metallica*, *O. cancellatum*, *L. quadrimaculata* i *S. sanguineum*. Przy wypływach obserwowano też zwykle *C. splendens* i niekiedy *C. virgo*.

Na uwagę zasługują gatunki chronione i zarazem obecne na „czerwonej liście” ważek Polski. *A. subarctica* (kategoria NT) występowała nad ubogimi w wapń jeziorami torfowiskowymi; przy tym na stanowisku F odnotowano 7 patrolujących ♂♂. W przypadku *A. viridis* (kategoria LC) obserwowano tylko ♂♂ z dala od potencjalnych miejsc rozrodu. *L. albifrons* (kategoria LC) zasiedlała wyłącznie kwaśne, przeważnie zatorfione zbiorniki, przy czym na stanowisku G była jeszcze aktywna duża liczba osobników. Jako że obserwacje prowadzono w czasie bliskim końca pojawu gatunku, wskazuje to na bardzo liczną populację.

Nasze dane są istotne nade wszystko jako kolejne potwierdzenie faktu, że pojezierza północno-zachodniej części kraju to ważna ostoja gatunków ważek, które są silnie zagrożone już w krajach bezpośrednio graniczących z Polską. Dla przykładu, wszystkie trzy omówione wyżej gatunki są na „czerwonej liście” ważek Niemiec w kategorii 1, która w przyjętej u nas klasyfikacji IUCN odpowiada kategorii CR (zagrożenie krytyczne). W Polsce ich zagrożenie jest wciąż stosunkowo niewielkie.

Interesujące jest stwierdzenie *Sympetrum striolatum*. Ta śródziemnomorska ważka jest w Polsce północnej dość rzadka. Przy tym, jak wykazują obserwacje, będąc gatunkiem drobnych zbiorników, zasiedla tu często jeziora o niskiej trofii. Z reguły duża przezroczystość wody takich jezior sprawia, że do dna w litoralu dociera niemała ilość promieniowania słonecznego (cf. WENDZONKA 2004: Parki nar. Rez. Przyr., 23 (3): 395-410). Tak więc obecność *S. striolatum* w jeziorze Kapka, związana z bardzo dobrą kondycją ekologiczną zbiornika, ma wymiar wskaźnikowy (w skali regionu).

Panu Rafałowi BERNARDOWI dziękujemy za cenne uwagi odnośnie maszynopisu pracy.

Rüdiger MAUERSBERGER, Templin (Niemcy)
Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin